Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe
Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach
ISSN 2083-8611 Nr 369 · 2018

Karolina Pasula

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ubezpieczeń i Finansów
Katedra Informatyki i Rachunkowości Międzynarodowej
karolina.pasula@uekat.pl

WDRAŻANIE MSR 41 „ROLNICTWO" W POLSCE NA PRZYKŁADZIE GIEŁDY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH W WARSZAWIE

Streszczenie: MSR 41 „Rolnictwo" jako jedyny standard jest przeznaczony do określonego rodzaju działalności, a mianowicie do działalności rolniczej. W związku z tym standard ten przedstawia definicje, ujmowanie, wycenę oraz ujawnienie informacji o aktywach związanych z działalnością rolniczą. Celem artykułu jest przedstawienie wdrażania MSR 41 „Rolnictwo" przez spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w latach 2014-2016.

Słowa kluczowe: aktywa biologiczne, MSR 41 „Rolnictwo", sprawozdanie finansowe.

JEL Classification: Q12, M41.

Wprowadzenie

Specyfika działalności rolniczej oraz złożoność zdarzeń gospodarczych w niej zachodzących powodują trudność w pełnym ukazaniu zarówno ich istoty za pomocą rachunkowości, jak i danych przez nią dostarczonych. Zagadnienia te znajdują swój wyraz m.in. w międzynarodowych regulacjach, tj. w MSR 41 „Rolnictwo".

MSR 41 „Rolnictwo" został opublikowany w 2001 r. przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (dalej RMSR). Standard ten został wydany w celu poprawy porównywalności sprawozdań finansowych w sektorze rolniczym, ponieważ brak było jednolitości w metodach księgowych w tym sektorze [Aryanto, 2011]. Jednakże w 2014 r. RMSR zmieniła zasady rachunkowości w zakresie aktywów biologicznych, które spełniają definicję roślin produkcyjnych. Wówczas jednostka stosuje MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe", a nie jak do tej pory MSR 41 „Rolnictwo".

MSR 41 odnosi się do potrzeb rachunkowych w zakresie aktywów biologicznych, z wyłączeniem roślin produkcyjnych, produktów rolnych wycenianych w chwili zbiorów/pozyskiwania oraz związanych z nimi dotacji rządowych. W związku z tym niniejszy standard przedstawia definicje, ujmowanie, wycenę oraz ujawnienie informacji o aktywach związanych z działalnością rolniczą.

Celem artykułu jest przedstawienie wdrażania MSR 41 „Rolnictwo" przez spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w latach 2014-2016. Na realizację tak sformułowanego celu składa się przegląd regulacji prawnych oraz literatura w języku polskim i angielskim. Ponadto w artykule wykorzystano metody: analizy źródła, dedukcji, opisową oraz porównawczą.

1. Od definicji do ujmowania informacji o aktywach rolniczych, czyli najistotniejsze informacje o MSR 41 „Rolnictwo"

W MSR 41 „Rolnictwo" występują terminy, których znaczenie wymaga wyjaśnienia, tj. działalność rolnicza, aktywa biologiczne, produkty rolne, przemiana biologiczna.

Działalność rolnicza oznacza zarządzanie przez jednostkę przemianą biologiczną i zbiorem/pozyskaniem przeznaczonych na sprzedaż lub zmianę aktywów biologicznych w produkty rolne lub inne aktywa biologiczne [MSR 41.5]. Działalność rolnicza obejmuje rozległy zakres czynności, np. hodowlę i chów inwentarza żywego, leśnictwo, uprawę roślin jednorocznych i gospodarowanie na zamkniętych terenach wodnych [Nadolna, 2009, Kiziukiewicz, 2009]. Różnorodne rodzaje działalności rolniczej posiadają pewne wspólne cechy, którymi są zdolność do zmiany, zarządzanie zmianą oraz pomiar zmiany.

Działalność rolnicza jest ściśle powiązana ze składnikiem aktywów biologicznych, którym jest zwierzę znajdujące się w chowie lub w hodowli, i roślin uprawnych [MSR 41.5]. Cechą charakterystyczną aktywów biologicznych jest przemiana biologiczna, obejmująca procesy wzrostu, umniejszenia (degeneracji), produkcji i prokreacji, które powodują jakościowe lub ilościowe zmiany składnika aktywów biologicznych [MSR 41.5]. Skutkiem przemiany biologicznej aktywów biologicznych może być wytworzenie produktów rolnych, np. wełny, mleka, zebranie trzciny. Wytworzenie produktów rolnych związane jest ze zbiorem/pozyskaniem w momencie, w którym następuje oddzielenie produktu od aktywów biologicznych lub w momencie zakończenia procesów życiowych aktywów biologicznych. Również skutkiem przemiany biologicznej aktywów

biologicznych jest powstanie innych aktywów biologicznych, którymi są np. prosięta, kurczęta, jałówki, nasiona itd.

Klasyfikacja składników aktywów biologicznych związana jest z tym, że zaszeregowanie składnika do danej grupy aktywów ma następstwo w wyborze metody wyceny oraz w sposobie prezentacji tego środka w sprawozdaniu finansowym [Czerwińska-Kayzer i Bieniasz, 2011, s. 45; Czerwińska-Kayzer, Bieniasz i Gołaś, 2011, s. 14]. Zgodnie z MSR 41 „Rolnictwo" wyróżniamy trzy klasyfikacje aktywów biologicznych, tj. wg przemiany biologicznej, przeznaczenia i dojrzałości, które obrazuje rys. 1.

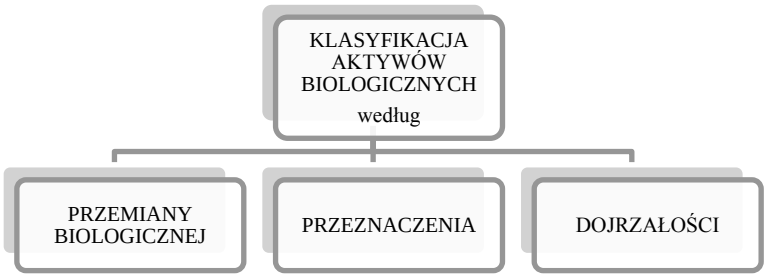

Rys. 1. Klasyfikacja aktywów biologicznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MSR 41 „Rolnictwo".

Typologię aktywów biologicznych wprowadza sama definicja działalności rolniczej, w której występuje podział aktywów biologicznych wg przemiany biologicznej. Na podstawie tego założenia występują trzy składniki związane z działalnością rolniczą, a mianowicie, aktywa biologiczne, produkty rolne oraz inne aktywa biologiczne.

Wspomniany standard uwzględnia łączenie aktywów biologicznych w grupy lub segregowanie wg potrzeb ewidencjonowanych albo sprawozdawczych. Grupy aktywów biologicznych to zbiorowość podobnych zwierząt hodowlanych lub roślin uprawnych [MSR 41.5]. Kryterium grupowania aktywów biologicznych ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Klasyfikacja aktywów biologicznych wg przeznaczenia i dojrzałości

Kryterium grupowania	Grupa aktywów biologicznych	Opis
Przeznaczenie	aktywa konsumpcyjne	Aktywa, które pozyskuje się jako produkty rolne bądź sprzedaje się jako aktywa biologiczne, np.: inwentarz przeznaczony na sprzedaż, inwentarz przeznaczony na produkcję mięsa, uprawa kukurydzy i pszenicy, produkty pozyskane z roślin produkcyjnych itd.
	aktywa produkcyjne	Aktywa inne niż konsumpcyjne, np. inwentarz żywy utrzymany w celu uzyskiwania mleka, drzewa owocowe, z których uzyskiwane są owoce. Produkcyjne aktywa biologiczne nie są produktami rolnymi, lecz raczej są utrzymywane w celu pozyskiwania tych produktów.
Stopień dojrzałości	aktywa dojrzałe	Aktywa, które osiągnęły cechy wskazujące na ich gotowość do zbioru/pozyskania lub których stan umożliwia regularne zbiory/pozyskanie, np. dojrzałe owoce.
	aktywa niedojrzałe	Aktywa, które nie osiągnęły gotowości do zbioru/pozyskania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MSR 41 „Rolnictwo".

Zgodnie z MSR 41 „Rolnictwo" składniki aktywów biologicznych i produktów rolnych powinny być wycenianie w momencie początkowego ujęcia oraz na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Zasady wyceny aktywów biologicznych i produktów rolnych przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Zasady wyceny aktywów biologicznych i produktów rolnych

Moment wyceny	Aktywa biologiczne	Produkty rolne
Wycena na dzień początkowego ujęcia	W wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, z wyjątkiem sytuacji, kiedy wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić. W takiej sytuacji składnik aktywów biologicznych wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane straty z tytułu utraty wartości.	W wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży poniesione do dnia zbiorów/pozyskania produktów.
Wycena na dzień bilansowy	W wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży	W wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, poniesione do dnia zbiorów/pozyskania produktów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MSR 41 „Rolnictwo".

Z informacji uzyskanej z tabeli 2 wynika, że podstawową kategorią wyceny aktywów biologicznych oraz produktów rolnych do dnia zbioru/pozyskania jest wartość godziwa. Sposób ustalenia wartości godziwej, gdy istnieje lub nie istnieje aktywny rynek dla aktywów rolniczych, obrazuje rys. 2.

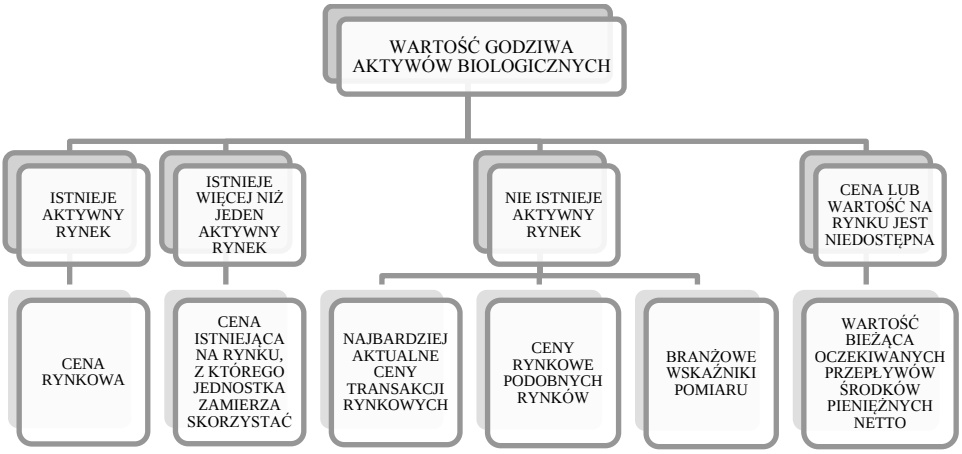

Rys. 2. Zasady ustalenia wartości godziwej dla aktywów biologicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MSR 41 „Rolnictwo".

Jednostka rolna stosuje model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia dla każdej grupy aktywów biologicznych, gdy nie istnieją ceny lub wartości rynkowe dla tych grup aktywów oraz wartości godziwej nie można ustalić w sposób wiarygodny. W tym miejscu warto zaznaczyć, że aktywa biologiczne wycenia się wg modelu kosztu historycznego do momentu, w którym dany składnik aktywów biologicznych możne zostać wiarygodnie wyceniony wg wartości godziwej.

Ujawnienie informacji o aktywach biologicznych w sprawozdaniu finansowym jest uzależnione od stosowanej metody wyceny w jednostce rolnej. Metody wyceny (wartość godziwa, cena nabycia lub koszt wytworzenia) przedstawiają różne informacje na temat zakresu ujawnień o aktywach biologicznych, lecz istnieje wspólna składnia w tych ujawnieniach, a mianowicie opis każdej grupy aktywów biologicznych, który może mieć formę prezentacji opisowej lub liczbowej [Pasula, 2015a, s. 44]. Zaleca się także, aby każda grupa aktywów rolnych była ujęta zgodnie z kryterium przeznaczenia (aktywa konsumpcyjne, aktywa produkcyjne) oraz stopniem dojrzałości (aktywa dojrzałe, aktywa niedojrzałe). Oprócz danych na temat grup aktywów biologicznych każda z metod przedstawia inny zakres ujawnień informacji dotyczących aktywów biologicznych.

Jednostka rolna ujawnia następujące informacje o aktywach biologicznych wycenianych wg wartości godziwej [MSR 41.49]:

1) istnienie oraz wartości bilansowe aktywów biologicznych, do których posiada ograniczony tytuł własności, oraz wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań,

2) podjęte zobowiązania dotyczące rozbudowy bądź nabycia aktywów biologicznych oraz
3) strategię zarządzania ryzykiem finansowym związanym z prowadzeniem działalności rolniczej.

Jednostka rolna również prezentuje uzgodnienia wartości bilansowej na początek i koniec bieżącego okresu. Uzgodnienia obejmują [MSR 41.50]:

1) zysk lub stratę wynikającą ze zmian wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży,
2) zwiększenia spowodowane zakupem,
3) zmniejszenia, które można przypisać sprzedaży aktywów biologicznych oraz zaklasyfikowaniu aktywów biologicznych zgodnie z MSSF 5 jako przeznaczonych do sprzedaży (lub wchodzących w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży),
4) zmniejszenia spowodowane zbiorem/pozyskaniem,
5) zwiększenia będące skutkiem połączenia jednostki,
6) różnice kursowe netto z przeliczenia sprawozdań finansowych na walutę prezentacji oraz przeliczenia działalności jednostek zagranicznych na stosowaną przez jednostkę walutę prezentacji,
7) inne zmiany.

Z kolei jednostka rolna wyceniająca aktywa biologiczne w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz zakumulowane straty z tytułu utraty wartości na koniec okresu, ujawnia następujące informacje:

1) opis aktywów biologicznych,
2) wyjaśnienie przyczyn braku możliwości wiarygodnej wyceny w wartości godziwej,
3) w miarę możliwości przedział szacunkowych wartości, w którym najprawdopodobniej znalazłaby się wartość godziwa tych aktywów,
4) zastosowaną metodę amortyzacji,
5) okresy użytkowania i zastosowane stawki amortyzacyjne,
6) wartość bilansową brutto oraz dotychczasowe umorzenie (łącznie z zakumulowanymi stratami z tytułu utraty wartości) na początek i na koniec okresu.

Znaczenie MSR 41 „Rolnictwo" zostało podkreślone w wielu badaniach, polegających przede wszystkim na:

– analizie ujawnień informacji o aktywach biologicznych w sprawozdaniach finansowych spółek [m.in. Daly i Skaife, 2016; Elad i Herbohn, 2011; Bai-

grie i Coestsee, 2016; Łagodzki i Nadolna, 2007; Kiziukiewicz, 2009; Gabriel i Stefea, 2013],
- ustaleniu wartości godziwej aktywów biologicznych [m.in. Elad, 2004; Pasula, 2015b, Wszelaki, 2012; Cavalheiro i in., 2017; Argiles i in, 2012; Cairns i in., 2011].

2. Prezentacja aktywów biologicznych i produktów rolnych w sprawozdaniach finansowych na przykładzie spółek notowanych na GPW w Warszawie

Spółki notowane na GPW są zobligowane do stosowania zasad rachunkowości zawartych w MSR/MSSF. W związku z tym przeprowadzono badania na wybranych spółkach notowanych na GPW w Warszawie, które ukazują w swoich sprawozdaniach finansowych aktywa biologiczne i produkty rolne zgodnie z MSR 41 „Rolnictwo". Badania koncentrowały się na analizie dwóch obszarów, a mianowicie na:
- modelu wyceny aktywów biologicznych i produktów rolnych,
- zakresie ujawnienia informacji zawartych w MSR 41 „Rolnictwo".

Ujmowanie aktywów biologicznych i produktów rolnych w sprawozdaniu finansowym jest podstawą do stosowania właściwych metod, modeli i parametrów wyceny do tych składników. Ujmowanie i wycenę składników aktywów rolnych przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Ujmowanie i wycena aktywów biologicznych i produktów rolnych w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	**Aktywa biologiczne**			**Produkty rolne**	
	Ujęcie w bilansie jako oddzielna podgrupa w:		**Wycena**	**Ujęcie w bilansie jako oddzielna podgrupa w:**	**Wycena**
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
AGROTON PUBLIC LIMITED	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
ASTARTA HOLDING NV	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
AUGA (AB AGROWILL GROUP)	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
GOBARTO (PKM DUDA SA)	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	brak informacji	brak informacji
INDUSTRIAL MILK COMPANY SA	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
INDYKPOL SA	zapasach		cena nabycia	brak informacji	brak informacji

cd. tabeli 3

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
KERNEL HOLDING SA	innych aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
KSG AGRO SA	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
MILKILAND NV	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
OVOSTAR UNION NV	aktywach trwałych	aktywach obrotowych	wartość godziwa	zapasach	wartość godziwa
PEPEES SA	aktywach obrotowych		wartość godziwa	brak informacji	brak informacji

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonej analizy bilansu wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie można wnioskować, że spółki te ujmują aktywa biologiczne jako oddzielną grupę w aktywach trwałych i aktywach obrotowych. Wyjątek stanowi spółka Indykpol, która zalicza aktywa biologiczne jako podgrupę zapasów i nie wymienia ich w podstawowym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, lecz w informacji dodatkowej. Zakwalifikowanie aktywów biologicznych do podgrupy zapasów może powodować trudność w porównaniu informacji o aktywach biologicznych spółki Indykpol ze spółkami, które ukierunkowały swoją działalność na produkcję zwierzęcą. Ponadto kwalifikacja ta może wpłynąć na ocenę sytuacji finansowej spółki, a w szczególności na ocenę płynności finansowej.

Warto również zwrócić uwagę na ujmowanie produktów rolnych w sprawozdaniach finansowych badanych spółek. Jak wynika z obserwacji, „polskie" spółki nie przedstawiają w swoich sprawozdaniach finansowych produktów rolnych, w przeciwieństwie do zagranicznych spółek. Jednakże zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych" jednostki mogą uwzględniać nazwy w sprawozdaniu finansowym dostosowane do charakteru jednostki i jej transakcji. Można dojść do wniosku, że z tego właśnie powodu „polskie" spółki uwzględniły w swoim sprawozdaniu finansowym produkty rolne, lecz pod inną nazwą, np. produkty w toku, towary. Taka sytuacja może spowodować, że inwestor może błędnie zinterpretować w tych sprawozdaniach informację o produktach rolnych.

Z analizowanych sprawozdań finansowych wynika, że spółki stosują wycenę aktywów biologicznych wg wartości godziwej, z wyjątkiem spółki Indykpol, która wycenia wg kosztu historycznego.

Spółki wyceniające aktywa biologiczne wg wartości godziwej ujawniają w sprawozdaniu finansowym poziom danych wejściowych, który istotny jest dla wartości godziwej jako całości:

- poziom 1 – ceny notowane (nieskorygowane) na aktywnym rynku dla identycznych aktywów lub zobowiązań [MSSF 13.76],
- poziom 2 – dane wejściowe inne niż ceny notowane uwzględnione na poziomie 1, które są obserwowalne w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania albo pośrednio, albo bezpośrednio [MSSF 13.81],
- poziom 3 – nieobserwowalne dane wejściowe dotyczące danego składnika aktywów lub zobowiązania [MSSF 13.86].

Spółki wyceniające aktywa biologiczne wg wartości godziwej klasyfikują tę wycenę na poziomie 3. hierarchii wyceny do wartości godziwej. Oznacza to, że spółki szacują wartość godziwą aktywów biologicznych zgodnie z wartością bieżącą oczekiwanych przepływów środków pieniężnych netto zdyskontowaną o aktualnie obowiązującą rynkową stopę. Celem obliczenia wartości bieżącej oczekiwanych przepływów środków pieniężnych netto jest ustalenie wartości godziwej aktywów biologicznych lub produktów rolnych w ich obecnym stanie i miejscu. Ponadto jednostka, szacując przepływy środków pieniężnych netto, stosuje aktualną stopę dyskontową [Pasula, 2015c, s. 98]. Warto jednak zauważyć, że na wartość godziwą aktywów biologicznych może mieć wpływ różnica pomiędzy bieżącą prognozą przepływów a osiągniętymi w przyszłości przepływami pieniężnymi. Taka sytuacja występuje zazwyczaj w spółkach stosujących wartość bieżącą oczekiwanych przepływów środków pieniężnych netto, ponieważ uwzględnia się istotne zmiany czynników lub założeń wykorzystywanych w obliczeniach. Do czynników tych zaliczamy m.in. różnice pomiędzy rzeczywistymi a założonymi cenami stosowanymi do oszacowania możliwej do uzyskania ceny netto, nieprzewidywane problemy operacyjne związane ze specyfiką branży, zmiany kosztów produkcji, kosztów przetworzenia i sprzedaży produktów, zmiany kursów walut, inflacji i stopy dyskontowej, które mogą wpłynąć na wartość godziwą aktywów biologicznych.

Zgodnie z MSR 41 „Rolnictwo" wyróżniamy obowiązkowe i dobrowolne ujawnienie informacji o aktywach biologicznych. Z tej przyczyny przeprowadzono analizę w zakresie stwierdzenia obecności, lub ich braku, każdego ujawnienia informacji zawartego w MSR 41 „Rolnictwo". Informacje na temat obowiązkowego ujawnienia aktywów biologicznych w sprawozdaniach finansowych przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Obowiązkowe ujawnienie informacji o aktywach biologicznych w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	Łączna kwota zysku i straty za bieżący okres powstałych w momencie początkowego ujęcia aktywów biologicznych i produktów rolnych, jak również z tytułu zmiany wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży aktywów biologicznych	Opis wszystkich grup aktywów biologicznych	Rodzaj prowadzonej działalności dotyczącej każdej grupy aktywów biologicznych	Informacje wyrażone w pozafinansowych jednostkach miary lub szacunki wielkości fizycznych odnoszące się do każdej grupy aktywów biologicznych	Strategia zarządzania ryzykiem finansowym związanym z prowadzeniem działalności rolniczej	Uzgodnienie wartości bilansowej aktywów biologicznych na początek i koniec okresu
AGROTON PUBLIC LIMITED	x	x	x	x	x	x
ASTARTA HOLDING NV	x	x	x	brak informacji	x	x
AUGA (AB AGROWILL GROUP)	x	x	x	brak informacji	x	x
GOBARTO (PKM DUDA SA)	x	x	x	brak informacji	x	x
INDUSTRIAL MILK COMPANY SA	x	x	x	brak informacji	x	x
INDYKPOL SA	–	x	x	brak informacji	x	–
KERNEL HOLDING SA	x	x	x	x	x	x
KSG AGRO SA	x	x	x	x	x	x
MILKILAND NV	x	x	x	x	x	x
OVOSTAR UNION NV	x	x	x	brak informacji	x	x
PEPEES SA	brak informacji	x	x	brak informacji	x	brak informacji

Źródło: Opracowanie własne.

Analizowane spółki wyceniające aktywa biologiczne wg wartości godziwej ujawniły w swoich sprawozdaniach finansowych informacje na temat opisu wszystkich grup aktywów biologicznych, rodzaju prowadzonej działalności dotyczącej każdej grupy aktywów biologicznych oraz strategii zarządzania ryzykiem finansowym związanym z prowadzeniem działalności rolniczej. Jakość wymienionych ujawnień znacznie różni się pomiędzy spółkami. Większość spółek przekazała swoim użytkownikom istotne informacje na temat łącznego zysku lub straty wynikającej ze zmian wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży aktywów biologicznych i uzgodnienie wartości bilansowej aktywów

biologicznych na początek i koniec okresu. Wspomniane ujawnienia nie były wykazane jedynie w spółce Pepees SA. W przypadku ujawnień ilościowych, takich jak informacje wyrażone w pozafinansowych jednostkach miary lub szacunki wielkości fizycznych odnoszące się do każdej grupy aktywów biologicznych, zostały przedstawione przez niewiele spółek. Oznacza to, że spółki nie przywiązywały wagi do tego rodzaju ujawnienia, chociaż jest ono obowiązkowe. Warto również zwrócić uwagę na spółkę Indykpol, która wykorzystała model kosztu historycznego do wyceny aktywów biologicznych, a więc zaprezentowała ujawnienia informacji w przypadku niemożliwości wiarygodnej wyceny w wartości godziwej tych aktywów. Przedstawiona spółka ujawniła informację na temat opisu aktywów biologicznych, podziału aktywów biologicznych na konsumpcyjne i produkcyjne oraz dojrzałe i niedojrzałe, wartości bilansowej brutto oraz dotychczasowych umorzeń na początek i koniec okresu. Nie ujawniła natomiast informacji na temat przyczyn braku możliwości wiarygodnej wyceny w wartości godziwej oraz okresu użytkowania i zastosowania stawki amortyzacji.

Oprócz obowiązkowych ujawnień dotyczących aktywów biologicznych MSR 41 „Rolnictwo" zaleca również przedstawienie dobrowolnych ujawnień. Dobrowolne ujawnienia informacji w sprawozdaniu finansowym wykazywane przez spółki giełdowe notowane na GPW w Warszawie obrazuje tabela 5.

Tabela 5. Dobrowolne ujawnienie informacji o aktywach biologicznych w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa aktywów biologicznych konsumpcyjnych i produkcyjnych	Wartość bilansowa aktywów biologicznych dojrzałych i niedojrzałych	Zmiana wartości godziwej pomniejszona o koszty sprzedaży w wyniku zmian o charakterze fizycznym i cen rynkowych	Działalność rolnicza narażona na ryzyko związane z klimatem, chorobami oraz inne rodzaje ryzyka
1	*2*	*3*	*4*	*5*
AGROTON PUBLIC LIMITED	brak informacji	brak informacji	x	x
ASTARTA HOLDING NV	brak informacji	brak informacji	x	x
AUGA (AB AGROWILL GROUP)	brak informacji	brak informacji	x	x
GOBARTO (PKM DUDA SA)	x	brak informacji	x	x
INDUSTRIAL MILK COMPANY SA	brak informacji	brak informacji	x	x
INDYKPOL SA	x	x	–	x
KERNEL HOLDING SA	brak informacji	brak informacji	x	x

cd. tabeli 5

1	*2*	*3*	*4*	*5*
KSG AGRO SA	brak informacji	brak informacji	x	x
MILKILAND NV	x	x	x	x
OVOSTAR UNION NV	brak informacji	brak informacji	x	x
PEPEES SA	brak informacji	x	brak informacji	x

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonej analizy spółek ujawniających dobrowolne informacje wynika, że wszystkie spółki ujawniły w swoich sprawozdaniach finansowych informacje na temat działalności rolniczej narażonej na ryzyko związane z klimatem, chorobami i innymi rodzajami ryzyka. Ponadto ujawnienie informacji dotyczących zmian wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży w wyniku zmian o charakterze fizycznym i cen rynkowych zostały nieuwzględnione jedynie w sprawozdaniu finansowym spółki Pepees SA. Spośród badanych spółek tylko cztery przedstawiły podział aktywów biologicznych na konsumpcyjne i produkcyjne oraz dojrzałe i niedojrzałe, przy czym dwie spółki ukazywały w swoim sprawozdaniu finansowym jedynie podział na aktywa biologiczne konsumpcyjne i produkcyjne lub podział na aktywa biologiczne dojrzałe i niedojrzałe.

Podsumowanie

MSR 41 „Rolnictwo" jako jedyny standard jest przeznaczony do określonego rodzaju działalności, a mianowicie do działalności rolniczej. Zastosowanie tego standardu budzi wiele kontrowersji. Związany jest z tym fakt, że RMSR zobowiązuje spółki do stosowania wyceny wg wartości godziwej dla aktywów biologicznych, ponieważ metoda ta odzwierciedla przemianę biologiczną aktywów biologicznych, w przeciwieństwie do metody kosztu historycznego. Wymieniony standard wymaga również od jednostek ujawnienia obowiązkowych i dobrowolnych informacji o aktywach biologicznych i produktach rolnych.

Z przeprowadzonych badań na spółkach giełdowych notowanych na GPW w Warszawie wynika, że spółki te zastosowały zalecenia zawarte w MSR 41 „Rolnictwo" w zakresie metod wyceny aktywów biologicznych i produktów rolnych oraz obowiązkowych i dobrowolnych ujawnień informacji o aktywach biologicznych w swoich sprawozdaniach finansowych. W przypadku metod wyceny aktywów biologicznych spółki stosowały wycenę wg wartości godziwej zgodnie z wartością bieżącą oczekiwanych przepływów pieniężnych netto, z wyjątkiem jednej spółki, która zastosowała wycenę wg kosztu historycznego.

Oznacza to, że spółki wyceniające aktywa biologiczne wg wartości godziwej uwzględniają biologiczny rozwój roślin i zwierząt, co jest niemożliwe w przypadku wyceny wg kosztu historycznego. Ponadto, porównując wyniki w obszarze ujawnienia informacji zawartych w MSR 41 „Rolnictwo", można stwierdzić, że analizowane spółki dostosowały się do tego wymogu, co powoduje zmniejszenie asymetrii informacji pomiędzy akcjonariuszami, inwestorami, analitykami oraz przyszłymi pożyczkodawcami.

Literatura

Argilés J., Aliberch A., Blandón J. (2012), *A Comparative Study of Difficulties in Accounting Preparation and Judgement in Agriculture Using Fair Value and Historical Cost for Biological Assets Valuation*, „Revista de Contabilidad", Vol. 15, No. 1

Aryanto Y.H. (2011), *Theoretical Failure of IAS 41: Agriculture*, http://ssrn.com/abstract=1808413.

Baigrie I., Coetsee D. (2016), *An Analysis of the Financial Reporting Compliance of South African Public Agricultural Companies*, „Journal of Economic and Financial Sciences", No. 9(3).

Cairns D., Massoudi D., Taplin R., Tarca A. (2011), *IFRS Fair Value Measurement and Accounting Policy Choice in the United Kingdom and Australia*, „The British Accounting Review", No. 43.

Cavalheiro R., Kremer A., Gimenes R. (2017), *Fair Value for Biological Assets: An Empirical Approach*, „Mediterranean Journal of Social Sciences", Vol. 8, No. 3.

Czerwińska-Kayzer D., Bieniasz A. (2011), *Klasyfikacja aktywów pochodzenia rolniczego według MSR 41 Rolnictwo*, „Journal of Agribusiness and Rural Development", No. 4(22).

Czerwińska-Kayzer D., Bieniasz A., Gołaś Z. (2011), *Klasyfikacja i prezentacja aktywów rolniczych w sprawozdaniu finansowym, według polskich i międzynarodowych regulacji rachunkowości*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości", nr 64(120).

Daly A., Skaife H.A. (2016), *Accounting for Biological Assets and Cost of Debt*, „Journal of International Acconting Research", Vol. 15, No. 2.

Elad Ch. (2004), *Fair Value Accounting in the Agricultural Sector: Some Implications for International Accounting Harmonization*, „European Accounting Review", Vol. 13, No. 4.

Elad Ch., Herbohn K. (2011), *Implementing Fair Value Accounting in the Agricultural Sector*, The Institute of Chartered Accountants of Scotland, Edinburgh.

Gabriel N., Ştefea P. (2013), *International Accounting Standard 41 (IAS 41) – Implication for Reporting Crop Assets,* „Agricultural Management / Lucrari Stiintifice" Seria I, Management Agricol, Vol. 15, Iss. 3.

Kiziukiewicz T. (red.) (2009), *MSR 41 Rolnictwo*, Difin, Warszawa.

Łagodzki P., Jaworska E. (2008), *Zasady wyceny i ujmowania w sprawozdaniu finansowym aktywów biologicznych i produktów rolniczych* [w:] W. Gabrusewicz (red.), *Rachunkowość w teorii i praktyce*, t. 3, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej: założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej. Przedmowa do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz jednolity tekst MSSF obejmujący Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) oraz interpretacje – wg stanu na dzień 1 stycznia 2013 r. oraz dokumenty towarzyszące tylko MSSF 10-13 (2014), Z. Adamkiewicz i in. (red.), Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.

Nadolna B. (2006), *Wycena i prezentacja w sprawozdaniach finansowych aktywów biologicznych według MSR 41 Rolnictwo* [w:] Z. Messner (red.) *Standardy rachunkowości wobec wyzwań współczesnej gospodarki*, t. 2, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.

Pasula K. (2015a), *Prezentacja i zasady ujawnienia informacji o aktywach biologicznych w sprawozdaniu finansowym według MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw* [w:] M. Olkiewicz, M. Drewniak (red.), *Polskie uczelnie podążające w kierunku światowej potęgi naukowej*, Mateusz Weiland Network Solutions, Słupsk.

Pasula K. (2015b), *Klasyfikacja i wycena aktywów związanych z działalnością rolniczą według MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", nr 245.

Pasula K. (2015c), *Koszt historyczny a wartość godziwa aktywów biologicznych według MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", nr 252, *Współczesne Finanse*, nr 4.

Wszelaki A. (2012), *Wybrane problemy wyceny aktywów biologicznych według wartości godziwej* [w:] H. Buk, A. Kostur (red.), *Za i przeciw wartości godziwej w rachunkowości. Problemy stosowania i wykorzystania wartości godziwej*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", nr 126.

IMPLEMENTATION OF IAS 41 AGRICULTURE IN POLAND ON THE EXAMPLE OF THE WARSAW STOCK EXCHANGE

Summary: IAS 41 Agriculture, as the only standard, is intended to specify the particulars of the activity, which is characteristic for agriculture. Therefore, the above standard presents definitions, recognition and measurement, and the disclosure of information on the assets associated with the agricultural activity. The aim of this article is to present the implementation of IAS 41 Agriculture by companies listed on the Warsaw Stock Exchange in the years 2014-2016.

Keywords: biological assets, IAS 41 Agriculture, the financial report.